

УДК 378.47:80 (410)

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФІЛОЛОГІВ У БРИТАНСЬКИХ ВНЗ

Олександр Миколайович Канівець

Кандидат педагогічних наук

Кафедра романо-германських мов і перекладу

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

Анотація

У статті проаналізовано останні дослідження і публікації, що стосуються вищої освіти Великої Британії. Використано теоретичні методи дослідження: аналіз, порівняння, контент-аналіз, узагальнення і систематизація положень науково-теоретичної літератури.

Виявлено особливості підготовки філологів у Великій Британії у світлі застосування сучасних освітніх технологій, розкрито особливості структури, форм і методів навчання при підготовці філологів. Основною педагогічною ідеєю, на якій ґрунтуються сучасні британські освітні технології, є концепція дидактичного прагматизму, що акцентує увагу на практичному досвіді та навчанні через діяльність.

Ключові слова: *професійна освіта філологів; освітні технології; підготовка філологів; проблемно-комунікативні ситуації; проєктні технології.*

Постановка проблеми в контексті сучасної педагогічної науки. Вхідження України до європейської спільноти значно активізувало пошуки шляхів до підготовки фахівців, зокрема філологів, рівень підготовки яких відповідав би світовим стандартам. Цьому, насамперед, має слугувати застосування сучасних освітніх технологій при підготовці фахівців. Однією з розвинутих країн, що «диктує» тенденції у вищій освіті, в тому числі і в царині освітніх технологій, є Велика Британія. До педагогічного досвіду цієї країни ми і звернемося в даній статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійної підготовки фахівців у Великій Британії вивчали: К.М. Двояшкіна (система підготовки фахівців для сільського господарства у Великій Британії) [2]; Н.М. Бідюк (розвиток змісту та форм організації підготовки бакалаврів інженерії в університетах Великої Британії) [1],

Н.С. Журавська (сільськогосподарська освіта в зарубіжних країнах, в тому числі й у Великій Британії [3] та інші.

Зокрема, Н.М. Бідюк стверджує, що навчальні курси (програми) британських університетів, як правило, включають невелику кількість предметів [1, с. 84].

К.Н. Двояшкіна зауважує, що зміст британських навчальних програм постійно модернізується з метою забезпечення студентів найновішою інформацією. Основними принципами відбору змісту є універсальність, фундаментальність, традиціоналізм і демократичність. Ці принципи є адекватними тим проблемам, що стоять сьогодні перед студентами (мається на увазі індивідуалізація навчання, організація навчання на діяльнісному підході, розвиваюче навчання тощо) [2, с. 105 – 157].

На думку Н.С. Журавської, суть проектного навчання у британських ВНЗ полягає в тому, що студенти у процесі роботи над навчальними проектами досягають реальні процеси, об'єкти, проживають конкретні ситуації; залучаються до проникнення углиб явищ, процесів, конструювання нових об'єктів тощо [3, с. 39].

Аналізуючи зарубіжну педагогічну літературу, ми звернули увагу на те, що значна увага приділяється саме освітнім технологіям, які є сукупністю ефективних і раціональних методів, засобів і форм, спрямованих на досягнення педагогічних цілей. Науковці класифікують освітні технології за цілями, психологічними механізмами засвоєння знань, організаційними формами, домінуючими методами, особливостями управління пізнавальною діяльністю студентів, використанням засобів навчання тощо [4-8].

Етимологія слова «технологія» означає «знання обробки матеріалу». Слово «технологія» прийшло до нас від греків («технос» – мистецтво, майстерність, «логос» – навчання). У технології знаходять висвітлення методи, застосовувані у процесі зміни вихідного продукту (наприклад, сировини) з метою надавання йому необхідного виду і якості. Слід підкреслити, що використовувані методи реалізуються у чітко встановленій послідовності.

Усі освітні технології поділяються на ті, які передбачають пряму взаємодію з реальними об'єктами дійсності (щодо викладання іноземних мов, то це безпосереднє спілкування з носіями мови), та ті, що не передбачають прямої взаємодії з реальними об'єктами дійсності [8].

Основними є практичні методи навчання, які розділяються на реальні та імітаційні. Останні є досить ефективними при підготовці майбутніх філологів.

В організаційних формах і методах навчання фіксуються ніби два протилежні шляхи – від реальної життєвої ситуації до ВНЗ і навпаки. У першому випадку в аудиторних умовах у дидактично перетвореній формі відтворюються комунікативні ситуації шляхом проектування, імітаційного моделювання, рольових ігор тощо [7].

Слід зазначити, що **проблема** застосування сучасних освітніх технологій при підготовці філологів у британських ВНЗ не стала предметом спеціального наукового дослідження, хоч її актуальність зростає у зв'язку з об'єктивними обставинами.

Таким чином, **мета** дослідження полягає у виявленні особливостей підготовки філологів у Великій Британії у світлі застосування сучасних освітніх технологій та визначенні шляхів використання прогресивних ідей британського педагогічного досвіду в системі вищої освіти України.

Методи: аналіз, порівняння, контент-аналіз.

Відповідно до мети, **задачею** дослідження є розкрити особливості структури, форм і методів навчання у процесі підготовки філологів у Великій Британії. **Об'єктом** дослідження є один з провідних навчальних закладів цієї країни – Школа слов'янських і східноєвропейських наук Лондонського університету.

Виклад основного матеріалу. Дидактичні концепції сучасної вищої професійної освіти Великої Британії, на яких ґрунтуються сучасні освітні технології, характеризуються плюралізмом з домінуванням протягом ХХ ст. концепції дидактичного прагматизму, в основі якого лежать ідеї Дж. Дьюї. Дидактичний прагматизм концентрує увагу на студентові, практичному досвіді та навчанні через діяльність [2].

Об'єктом дослідження, як вже зазначалося вище, ми вибрали Лондонський університет – провідний навчальний заклад Великої Британії, до складу якого входить Школа слов'янських і східноєвропейських наук, де зокрема вивчаються слов'янські мови і культура. Лондонський університет налічує у своєму складі 19 коледжів та ряд дрібних спеціалізованих інститутів і є одним з найбільших університетів Європи. Підготовка в Школі слов'янських і східноєвропейських наук здійснюється на чотирьох рівнях:

- 1 рівень – підготовка до вступу (програми з вивчення англійської мови, що не ведуть до присудження ступеня);
- 2 рівень – підготовка бакалаврів мистецтва;
- 3 рівень – післядипломна підготовка (підготовка магістрів мистецтва та вузькоспеціалізованих фахівців за спеціальними практично орієнтованими програмами);

- 4 рівень – підготовка докторів філософії.

Студентам на вибір пропонується ціла низка навчальних програм. Наприклад, в залежності від кількості обраних курсів, на рівні бакалаврату пропонуються такі навчальні програми:

- бакалавр мистецтв з відзнакою (з поглибленим вивченням кількох іноземних мов);
- бакалавр мистецтв вищого ступеня;
- бакалавр мистецтв нижчого ступеня;
- комбіновані програми підготовки бакалаврів мистецтв з відзнакою [8].

На післядипломному рівні є дві основні форми навчання: стаціонарна і дослідницька, що передбачає самостійний науковий пошук під керівництвом наукового керівника. Стаціонарна, в свою чергу, має дві програми, що ведуть до ступеня магістра мистецтв та магістра-дослідника.

У Великій Британії, на відміну від України, немає дипломів та сертифікатів державного зразка. На післядипломному рівні ступені присуджують або університети, або спеціалізовані установи.

Щодо основних методів і форм, що використовуються при підготовці бакалаврів у Великій Британії, в тому числі й у Школі слов'янських і східноєвропейських наук, то їх умовно поділяють на навчання у великих і малих групах.

Навчання у великих групах здебільшого проводиться у формі лекцій. Розрізняють такі види лекцій: лекція з використанням дошки та без використання дошки; лекція-монолог і лекція-діалог зі стимуляцією активності студентів; лекція з використанням новітніх інформаційних технологій; проблемна лекція з попереднім ознайомленням за лекційними нотатками тощо. Крім того, навчання у великих групах може організовуватися у формі конференцій, симпозіумів, навчальних екскурсій тощо [5].

Британські педагоги звернули увагу на доцільність контрольних вправ на лекціях. На думку дослідників, контрольні вправи призначені для перевірки рівня сформованості тих чи інших професійних навичок і умінь, вони найчастіше спрямовані на уміння проектувати (розробляти плани, програми тощо) [7].

Навчання у малих групах здебільшого проводиться у формі тьюторіалів. Виділяють такі тьюторіали:

- індивідуальний – викладач займається лише з одним студентом;
- груповий – викладач займається з групою студентів. У ВНЗ Великої Британії групи нараховують від семи до дванадцяти студентів.

Як індивідуальний, так і груповий тьюторіал може бути теоретичним або практичним. У звітних документах теоретичний груповий тьюторіал іноді називається «семінаром» [8].

Усі вищеперераховані види тьюторіалів здебільшого викладаються з урахуванням принципу проблемності. Під проблемними ми розуміємо такі тьюторіали, в основі яких лежить метод проблемної комунікативної ситуації.

На думку Д.С. Елестейра, є такі форми проблемно-комунікативних ситуацій:

- пасивні проблемно-комунікативні ситуації – метод здебільшого використовують лектори під час проведення проблемних лекцій. Викладач ставить проблемно-комунікативні задачі або порушує проблеми і сам їх пояснює. Активність студентів є мінімальною;

- активні проблемно-комунікативні ситуації пов'язуються з реальним життям і, як правило, супроводжуються уточнюючими питаннями. Студенти на базі своїх знань працюють у групах під контролем викладача. Активність студентів є максимально високою [4].

У вищій освіті Великої Британії, стверджує Н.С. Журавська, широко застосовується метод аналізу професійних ситуацій [3]. На нашу думку, метод аналізу професійних ситуацій повністю тотожний методу аналізу проблемно-комунікативних ситуацій, описаному Д.С. Елестейром.

Як до проблемних лекцій, так і до проблемних тьюторіалів студенти повинні готуватися. На думку британських педагогів, особливе місце під час проведення проблемних тьюторіалів з аналізом професійних ситуацій повинна займати дискусія. Саме дискусія значно активізує навчально-пізнавальну діяльність студентів, викликає інтерес, сприяє виробленню навичок і умінь аргументувати власну думку, слухати один одного, виступати в ролі критиків тощо [4, 5].

Самостійна робота студентів носить проектний характер і включає: лекційні нотатки, самостійну теоретичну підготовку, самостійне виконання практичних завдань, самостійну підготовку з допомогою комп'ютерних засобів навчання тощо. Проектні технології навчання деякі дослідники ототожнюють із самостійною роботою студентів. Проектні технології діляться на теоретичні та практичні. Позитивним є те, що студенти в процесі самостійного виконання проектів мають змогу наглядно бачити і оцінювати результати своєї діяльності [2].

Для кращої ефективності проектні технології повинні організуватися таким чином. Студенти діляться на команди по 4-7 чоловік однокурсників або ж студентів різних вікових груп. Виконання проекту

може зайняти кілька днів, тижнів або навіть місяців. Найбільш поширеними є такі варіанти проектного навчання:

- формується одна команда, кожен член команди отримує теоретичне або практичне завдання з методичними вказівками. Члени команди допомагають один одному і, що дуже важливо, оцінюють роботу один одного. Через визначені періоди викладач оцінює роботу кожного студента. Після завершення виконання проекту проводиться індивідуальне усне опитування, тестування або виконання практичних вправ.

- формується кілька команд, що конкурують між собою. Команди отримують однакові теоретичні або практичні завдання з методичними вказівками. Після завершення виконання проекту проводиться змагання між командами. Перемагає та команда, яка набрала більшу кількість балів.

- різновидом методології формування команд є технологія, що носить назву «зустріч експертів». Декілька команд конкурують між собою. Члени різних команд отримують однакові теоретичні або практичні завдання з методичними вказівками. У процесі виконання проекту студенти-експерти з різних команд зустрічаються і обмінюються здобутою інформацією. В своїх командах студенти-експерти звітують. Загальна робота команди оцінюється на підставі виступу кожного студента-експерта [8].

Британський педагог с. Кларк (С. Н. Clark) переконаний, що фахівці з вищою освітою повинні вміти працювати в команді. Саме в рамках проектно організованих технологій навчання, що за своєю суттю є формою роботи в команді, майбутні філологи можуть розвинути свій творчий потенціал. Ядром таких технологій є робота над творчим проектом (Project-Oriented Work). Проекти поєднують різні види діяльності, спрямовані на досягнення поставлених педагогічних цілей [7].

Згідно з нашими дослідженнями, прикладом творчого проекту, що використовується при підготовці філологів у Школі слов'янських і східноєвропейських наук, може бути, наприклад, театральна постановка твору того чи іншого відомого автора.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі.

- У Сполученому Королівстві сформована багаторівнева оригінальна структура професійної підготовки філологів, у якій можна виділити переддипломний (бакалаврат) та післядипломний компонент.

- Численність різноманітних програм говорить про гнучкість британської вищої освіти.

- При підготовці філологів надається перевага практичним тьюторіалам, що за формою є навчанням у малих групах.

● Самостійна робота студентів носить довготривалий проектний характер, для чого, як правило, формуються команди, що змагаються між собою. Прикладом творчого проекту при підготовці філологів може бути театральна постановка твору.

Щодо можливих шляхів використання прогресивних ідей британського педагогічного досвіду, то, на нашу думку, заслуговують на увагу проектні технології. В подальшому було б доцільно досліджувати різноманітні методи самостійної роботи студентів, а також післядипломний компонент британської вищої освіти, що відповідає вітчизняному освітньо-кваліфікаційному рівню «Магістр».

Список використаних джерел

1. *Бідюк Н. М.* Розвиток змісту та форм організації підготовки бакалаврів в університетах Великої Британії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 [Електронний ресурс] / Н. М. Бідюк. – Тернопіль, 2000. – 21 с.
2. *Двояшкіна К. Н.* Підготовка спеціалістів для сільського господарства в англійському колледже: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / К. Н. Двояшкіна. – М., 2004. – 235 с.
3. *Журавська Н. с.* Методологія проектування інтерактивних курсів на основі європейського досвіду : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Ніна Станіславівна Журавська. – К. : Вид. центр. НАУ, 2010. – 143 с.
4. *Alastair J. S.* Making sense of problem-based learning / J. S. Alastair. – EAEVE, Education Symposium, 1997. – P. 11-24.
5. *Bligh D. A.* What's the Use of Lectures? / D. A. Bligh. – San Fransisco, 2000. – 264 p.
6. *Bushby P. A.* The Impact on Education / P. A. Bushby, B. C. Ward // Journal of Pedagogical Education. – 2003. – № 10 (1). – P. 19-22.
7. *Clark C. H.* The Physiology of Learning / C. H. Clark // Journal of Pedagogical Education. – 2009. – № 26 (115). – P. 1529-1532.
8. *Glynn L.* Helping each other to learn – a process evaluation of Peer Assisted Learning / L. Glynn, A. MacFarlane, M. Kelly, P. Cantillon. – Higher Education, 2014. – 618 p.

References

1. Biduk N. M. Rozvitok zmistu ta form organizatsiyn pidgotovki bakalavriiv v univetsitetakh Velikoyi Btitanii (The development of the content and forms of organization in Universities of Great Britain) – Ternopol, 2000. – 21 p. [in Ukrainian]
2. Dvoyashkina K. N. Podgotovka spetsialistov dlia selskogo khoziaystva v angliyskom koledzhe (The training specialists for agrarian economy at English college) – M., 2004. – 235 c. [in Russian]
3. Zhuravska N. c. Metodologia proektuvania interaktivnikh kursiv na osnovi evropeyskogo dosvidu (The methodology of design of interactive courses at the basis of European experience. – K. : Vid.Tcentr. NAU, 2010. – 143 p. [in Ukrainian]
4. Alastair J. S. Making sense of problem-based learning / J. S. Alastair. – EAEVE, Education Symposium, 1997. – P. 11-24. [in English]
5. Bligh D. A. What's the Use of Lectures? / D. A. Bligh. – San Francisco, 2000. – 264 p. [in English]
6. Bushby P. A. The Impact on Education / P. A. Bushby, B. C. Ward // Journal of Pedagogical Education. – 2003. – № 10 (1). – p. 19-22. [in English]
7. Clark C. H. The Physiology of Learning / C. H. Clark // Journal of Pedagogical Education. – 2009. – № 26 (115). – p. 1529-1532. [in English]
8. Glynn L. Helping each other to learn – a process evaluation of Peer Assisted Learning / L. Glynn, A. MacFarlane, M. Kelly, P. Cantillon. – Higher Education, 2014. – 618 p. [in English]

Александр Николаевич Канивец

кандидат педагогических наук

Кафедра романо-германських мов и перевода

Национальный университет биоресурсов

и природоиспользования Украины

ale-ero@yandex.ru

Канивец А.Н.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СОВРЕМЕННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ ФИЛОЛОГОВ В БРИТАНСКИХ ВУЗах

Аннотация

В статье проанализированы последние исследования и публикации, касающиеся высшего образования Великобритании. Используются теоретические методы исследования: анализ, сравнение, контент-анализ, систематизация положений научно-теоретической литературы

Выявлены особенности подготовки филологов в Великобритании в свете применения современных образовательных технологий, раскрыты особенности структуры, форм и методов обучения при подготовке филологов. Основной педагогической идеей, на которой основываются современные британские образовательные технологии, является концепция дидактического прагматизма, которая акцентирует внимание на практическом опыте и обучении через деятельность.

Ключевые слова: профессиональное образование, образовательные технологии; подготовка филологов; проблемно-коммуникативные ситуации; проектные технологии.

Alexandr Kanivets

PhD

National University of Life

and Environmental Sciences of Ukraine

ale-ero@yandex.ru

Kanivets A.

THE USE OF THE MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES WHILE TRAINING PHILOLOGISTS AT BRITISH UNIVERSITIES

Abstract

The purpose of the article is to identify the peculiarities of philologists training in the UK in the light of the use of modern educational tech-

nologies and determining ways to implement progressive ideas of the British educational experience into higher education of Ukraine.

The analyzes of recent articles and publications concerning higher British education revealed that the main idea on which modern educational technologies are based is the concept of didactic pragmatism that focuses on practical experience and learning through activities.

At the University of London Bachelor philologist training is conducted at four levels: the first level includes training programs for entry the University (eg, language courses), second level has the programs leading to Bachelor of Arts, the third level – Master programs, on the fourth – PhD programs. At each of these levels, in turn, there are a number of training programs that differ in content and direction.

Taking into consideration the multi-level structure of training they distinguish pre-diploma (Bachelor) and postgraduate components (Master). The number of different programs shows flexibility of British higher education.

There are trainings in large and small groups. The most common form of training in large groups is a lesson and in small groups – tutorial. They distinguish an individual and a group tutorial, as well as a theoretical and a practical tutorial. Both lectures and tutorials can be problematic, it's necessary to be prepared in advance in order to visit them. The main method of problematic lessons and tutorials is so-called a problem communicative situation. There are passive communicative situations (mostly used by lecturers during lectures) and active communicative situations.

Independent work of students includes lecture notes, independent theoretical training, self practical tasks, independent training with using computers etc. The students' independent work resembles project technologies that are divided into theoretical and practical and have a long-term nature. Usually, for the realization of project technologies they form teams to compete among themselves. The theatrical performance of a famous novel can be an example of a creative project technology.

Key words: *professional education; educational technologies; training of teachers; problem-communicative situation; design technology.*